

ማይግራንትን ስደተኛታትን
ከም ዳግመ ሃገጽቲ

ቅርጺ ርእሰ-ግምገማ መምህራን ብዛዕብ ዘጥረዎ ክእለት

WWW.UK.IOFC.ORG/M-R-REBUILDERS

Co-funded by the
Erasmus+ programme
of the European Union

ማይግራንትን ስደተኛታትን
ከምዳግሞ ሃንጽቲ

ጸሓፊ:

Erasmus+ Partnership:
Initiatives of Change, UK – Leader
Progestión, Spain
Kista Folkhögskola, Sweden
Hasan Kalyonku Universitesi, Turkey

ፕሮጀክት:

Cross-border Intercultural and Societal Entrepreneurs
2016-1-UK01-KA204-024623

www.iofc.org/M-R-Rebuilders

ISBN: 978-1-9161358-5-7

Migrants and Refugees Adult Educator Self-Assessment Competence Framework is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.

መተላለፊ:

እዚ ጽሑፍ ፖሊሲታትን ርእይቶታትን ኮምሽን ኤውሮጳ ናይ ግድን ኣዩንጸባርቕን።

መውጽኢ

መጻተዊ	-	4
ኣብ ድልዎትን ክእለትን ዝተመርኮሰ ቅርጺ	-	5
ቀዳማይ ደረጃ ግምገማ	-	6
መሳርሒ 1: ሰሌዳ ግምገማ ርእሰ-ውሳኔ	-	9
መሳርሒ 2: ውሽጣዊ ኮምፓስ ንመምህራን	-	11
መሳርሒ 3: ትምህርቲ ካብ ዝተሓለለኽ ኩነታት	-	14
ነዘም መሳርሒታት ብኸመይ ትጥቀሙሎም	-	17
ኪኖ ዝኾነ መሳርሒታት ኣድላይ ትምህርቲ ንመምህራን	-	18
መወከሲታትን ሓበረታን	-	19

መጻኑዊ

ማይግራንትን ስደተኛታትን ከም ዳግመ ሃንጽቲ(KA2 Cross-borders Intercultural and Societal Enterpreneurs) ብምትሕብባር ኣብ ብሪታንያ፡ቱርኪ፡ሸወደን፡ስፓኛ ዝርከቦ መሓተት ማሕበራት ዝካየድ ኮይኑ፡ዕለምኡ ፍሉይ ስልጠና ብምሃብ ካብ ቀርኒ ኣፍሪቃ፡ማእከላይ ምብራቕ፡ላቲን ኣመሪካ ንዝመጹ ማይግራንትን ስደተኛታትን ንምድጋፍ እዩ። እዚ ፕሮጀክት'ዚ መምህራን ብኸመይ ኣብ ሓድሽ ሕብረተሰብ ከምዝለመዱ፡ሂወቶም ዳግማይ ከምዝሃንጹ፡ ኣብ መወዳእታ'ውን ብኸመይ ኣብ ምዕባላ መበቆል ሃገሮም ከምዘወፍዩ ይሕግዞም።

እዚ ፕሮጀክት መምህራን ዝኸተልዎ ካሪኩሉም ተቐሪቡ፡ ነቲ ዝድለብ ክእለታት መገምገሚ መሰርሒታት ተዳልዩ፡ ጠቓሚነት እቲ ስልጠና ምውህሃድ ማይግራንትን ስደተኛታትን ከረጋግጽ ይፍትን።

እቶም መሸርኽቲ ካብ ኣካዳሚያዊን ዘይመንግስታውያን ማሕበራትን ኮይኖም፡ ሓድሕረ ባይታ ተሳትፎ ምስ ማይግራንትን ስደተኛታትን ዘለዎም እዮም። ምምዕባል ክእለትን ስልጠና ኣመራርሓን ድማ ይህቡ።

እቶም መሸርኽቲ እዞም ዝስዕቡ እዮም፡

- Initiative of Change UK. ቀንዲ ኣቀናባሪ ኣካል ኮይኑ፡ ብርክባትን እምነት ኣብ ምህናጽን ስልጠና ዘዳሉ ኮይኑ ብፍላይ ካብ ቀርኒ ኣፍሪቃ ንዝመጹ ማይግራንትን ስደተኛታትን ዘድሃበ እዩ።
- ኣብ ማድሪድ ዝመደበሩ “ Asociacion Progestion” ዝበሃል ኣገልግሎቱ ንካብ ሰሜን ኣፍሪቃን ላቲን ኣመሪካን ዝመጹ ሞ ማሕበራዊ ተነጻልነት ዘጋጥሞም ዘድሃበ እዩ።ናይ ሕጊ ምኽሪ ብኢንተርነት የወፊ፡ ክሰብ 1 ሚልዮን ተኸታተልቲ ድማ ኣለውዎ።
- Kista Folkhogskola ዝበሃል ኣብ ሸወደን ዝርከብ ኮለጅ ናይ ምስልምና ዝንባሌ ዘለዎ ኢዩ።

- Hasan Kalyoncu University ኣብ ቱርኪ ዝርከብ፡ ድልዎታት ስድራቤት ስደተኛታት ኣብ ቱርኪ ዘጽንዕ እዩ። ንሕና ካብ ዝተፈላለዩ ትምህርታዊ ጽላታት ዝመጻእና ኮይና፡ ትምህርቲ ንዓበይቲ ብስራዕን ዘይስራዕን ኣገባብ ንህብ። ስለዚ እዞም ስተፈላለዩ ኣገባባት ብኸመይ ሓቢሮም ይሰርሑን፡ኣረኣእያና ብዘዕባ ትምህርቲ ዝጥምቱን እዮም።እዚ ማለት ንኩሉ ተዋሳኔ ናይ ሓቢርካ ምስራሕ ዕድል ዝኸፍትን፡ ዝተፈላለዩ ሓሳባት፡ባህልታት ኣተሓሕዞ ትምህርቲ ብምትሕውዋስ ውጽኢት ዘምጽእ ይኸውን።ብኡ ምኽንያት ድማ እዩ መሪሕነት ናይ ነፍስወከፍ መሸርኽቲ ካብ ዝተፈላለዩ ሜላ ንክመሃር ዕድል ዝረክብን፡ ንዝተወገኑ ሰባት ኣብ ስደት ሃገሮም ይኹን መበቆል ሃገሮም ኣድማዒ ትምህርትን ስልጠናን ንኸህቡ ዘኸእሎም።

እዚ Competence Assessment Framework(CAF) ዝበሃል ኣገባብ፡ መምህራን ክእለቶም ዝመዝኑ እዩ።መሰረቱ ከኣ ኣብ ናይ ሓባር ኣፍልጦ ናይ ዝተፈላለዩ ትምህርታዊ ኣቀራርባ ይኸውን።

ምስ ማይግራንትን ስደተኛታትን ምስራሕ፡ ተራ ፡መምህርን ተመሃራይን` ኣብ ምንጻር ብድሆ የስዕብ።ጭንቀት፡ፍርሓት፡ስቕያት፡ ኣገደስቲ ረቓቲታት ኮይኖም መምህር ድማ ነዚኣም እናዘከረ ከጠዓዕም ይግብኡ።ብተወሳኺ መምህራን ተመክሮኦም ብዕምቆት ብምፍታሽ ርክቦም ምስ ተመሃሮ ከነጽሩ ይግባእ።

ሓደሽቲ መጻእቲ ቀልጢፎም ኣብቲ ሓድሽ ሃገሮም ክረግኡ ተኸእሎ ኣሎ። እቲ ዓይነት ርግኣት ግን ኣብ ርእሰ ተኣማንነትን ኣውንታዊ ርክባት ኣብ ምፍጣርን ዝተሞርኮሰ እዩ።እቲ መምህር ከም ቀንዲ ኣብነት ከገልግል ይኸእል።ስለዚ መምህር ናቱ ብቕዓትን ክእለትን ብምምዕባል፡ ኣብ ምምራሕ ማይግራንትን ስደተኛታትን ይሕግዞ። ማለት ናብ ሓድሽ ኣሰራርሓ፡ሓድሽ ቋንቋ፡ ሓድሽ ኩነታት ንምምራሕ፡ እቲ ተደላዪ ብቕዓት መምህራን ዝበሃል፡ ተዓጻጻፍነትን ቀልጢፍካ ምልላይ ኩነታትን የጠቓልል።

አብ ድልዎታትን ክእለታትን ዝምርኮስ ቅርጻ ግምገማ

ንርእሱ-ግምገማ ተባሂሉ አብ ዘለገሉ ሃገር አብ ውሽጢ መምህራንን ተመሃሮን መጽናዕቲ ጌርና ነርና። እቲ ዕላማና ክልቲኦም ወገናት እንታይ ክብሪ ይመርጹ፡ አበይ ንምብጻሕ ይደልዩ፡ ወይ ድማ አብ መዓልታዊ ናብርኦምን ስርሖምን እንታይ ጠለባት የድልዎም የጠቓልል። ዘካየድናዮ ቃለ መጠይቕ ብጉጅላ ኮይኑ፡አብ ሰለስተ ዝተኸፍለ ኢዩ። ማለት አብ “ሓደሽቲ መጻእቲ”፣ “ዝለማመዱ ዘለዉ”፣ “ዝተረጋግኡ” ዘተኮረ ኮይኑ፡ ነፍስወከፍ ጉጅላ መለለይኡ ንምፍታሽ እዩ። ነዚ ሓበረታ ምርኮስ ብምግባር ምስ መምህራን ካብ ዝተፈለለዩ ትካላት ትምህርቲ አብ ሸወደን፡ብሪታንያ፡ቱርኪ፡ስፓኛ ዝርርብ ኣካይድና።

ከምቲ ክንፈልጦ ዝኸኣልና፡ እቲ ዝተፈለለዩ ደረጃ መጻእቲ ዓቢ ተራ ከምዘይብሉ እዩ። እቲ ደረጃታት እንታይ ከምትምህር እምበር ብኸመይ ከምትምህር ከምዘየገድስ ክንርዳእ ክኢልና። ስለዚ እቲ ኣድላዪ ብቕዓት ናይ መምህራን ምስቲ ናይ ማይግራንትን ስይተኛታትን ተመሳሳሊ ኮይኑ ንረኽቦ። እዚ ክበሃል ከሎ እቲ ፍሉይ ፍልጠቶም ገዲፍካ ማለት እዩ።

ካልእ ክፍለጥ ዝተኸእለ ድማ ቀንዲ መሳርሒ ትምህርትን

ምዕባሉን ንመምህራን ንባዕሎም እቶም ተመሃሮ እዮም። ከምዝፍለጥ እቲ መስርሕ ትምህርቲ ዝፍጸም መምህርን ተመሃራይን ምስ ዝራኸቡ ኮይኑ፡ ዝኸነ ርክብ ጉጅላ ወይ ውልቀሰብ ናቱ ፍሉይነት ኣለዎ። አብ ልዕሊ ካሪኩለምን መምሃሪ ንዋትን፡ አብ ዝካየድ ትምህርቲ ቀንዲ ረቓሒ እቲ መምህር ድልዎት ፡ክእለት ፡ መሰል ሓላፍነት ተመሃሮ ተገንዚቡ ብግቡእ መልሲ ምስ ዝህበሎም ይኸውን።

ንርእሱ-ግምገማ ተባሂሉ አብ ዘለገሉ ሃገር አብ ውሽጢ መምህራንን ተመሃሮን መጽናዕቲ ጌርና ነርና። እቲ ዕላማና ክልቲኦም ወገናት እንታይ ክብሪ ይመርጹ፡ አበይ ንምብጻሕ ይደልዩ፡ ወይ ድማ አብ መዓልታዊ ናብርኦምን ስርሖምን እንታይ ጠለባት የድልዎም የጠቓልል። ዘካየድናዮ ቃለ መጠይቕ ብጉጅላ ኮይኑ፡አብ ሰለስተ ዝተኸፍለ ኢዩ። ማለት አብ “ሓደሽቲ መጻእቲ”፣ “ዝለማመዱ ዘለዉ”፣ “ዝተረጋግኡ” ዘተኮረ ኮይኑ፡ ነፍስወከፍ ጉጅላ መለለይኡ ንምፍታሽ እዩ። ነዚ ሓበረታ ምርኮስ ብምግባር ምስ መምህራን ካብ ዝተፈለለዩ ትካላት ትምህርቲ አብ ሸወደን፡ብሪታንያ፡ቱርኪ፡ስፓኛ ዝርርብ ኣካይድና።

ፍልጣዊ ረቻሒ አብ ግምገማ

ብቕዓት ዝመሰረቱ ቅርጺ ኣብዘም ዝስዕቡ ኣምራት ይምርኮስ(Mulder, 2017):

- ብቕዓታት ኣብ ካሪኩሉም ንመምህራን ይምርኮስ።
- ምዕባለ ብቕዓት መምህራን በብግዜኡ ይግምገም(ቅድሚን፣ ሽዑን፣ድሕሪ ከይዲ ትምህርትን)፣ ዝካየዱ ድማ ብባዕላዮምን ሓገዝቶምን ይኸውን።
- ኣብ ምሃብ ትምህርቲ ይኹን ግምገማ፣ ፍልጠት-ክእለት-ርእይቶ ዘጣመረ ይኸውን።
- መምህራን ርእሰ ሓላፍነትን ርእሰ ግምገማን ክትግብሩ ይተባብዑ።
- መምህራን፣ ኣብ ቤት/ት ይኹን ኣብ ከም ተረጎም ከም ዓለምቲን፣ ሓገዝቲን ሰብ ፍሉይ ፍልጠትን ሚዛኑ ዝሓለወ ይኸውን።

ከም ተሻራኽቲ ኣምር ብቕዓት ብዙሕ መዓዘን ከም ዘለዎ ንቕበል። ጥቕሙን ትርጉሙን ድማ ኣብቲ መምህራን ዝሰርሕሉ ከባቢ ይምርኮስ።

ግምገማ ብቕዓት ምስ ካሪኩሉም ዝተኣሳሰረ ከይኑ፣ በቶም ተሻራኽቲ ብ 6 ቻንቻታት ዝተዳለወ እዩ።እቲ ካሪኩሉም ድማ 5 ናይ ሂወት ኣተኣላልዩ ገጻት ይህልዎ።

- **ዘላቂ ናብራ፦** መሰረታዊ መሰልን ድልዎትን ወዲሰብ ብኸመይ ይግለጽ።
- **ፍቕርን ተቐባልነትን፦** ብኸመይ ትሕግዝን፣ ቅርቡነት ንኸትሕገዝን።
- **ድሕንነት፦** ምምዕባል ሰብኣዊ ድሕንነት።

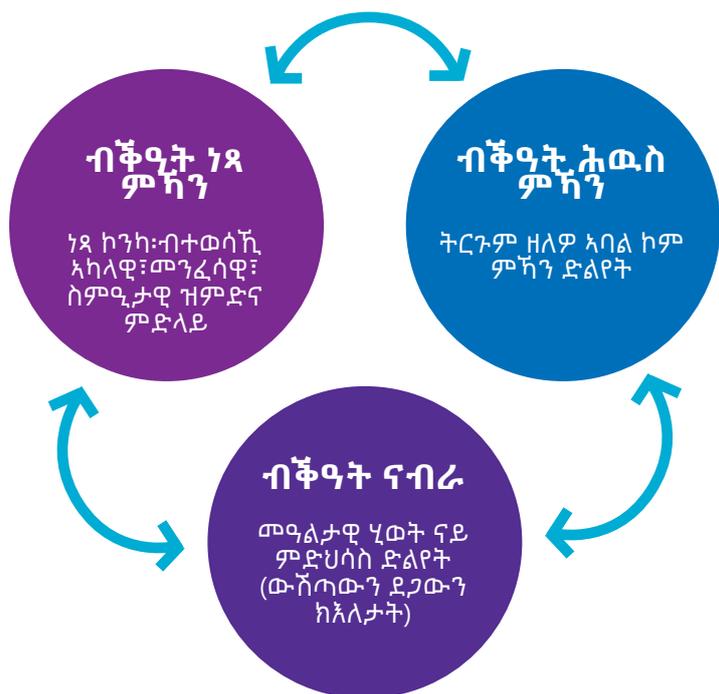
- **ምርድዳእ፦** ንጡፍ ኣተሓሳስባን ተዎሳእነትን።
- **ኣብ ማሕበራዊ ንግዳዊ ተበግሶታት ምንጣፍ፦** ማሕበረ ቁጠባዊ ክብሪ ከማት ምድንፋዕ።

እዘም ናይ ሂወት ዝምልከት ትምህርቲ ዝምርኮሱሉ ኣብ ታሕቲ ዘለዉ ይኹኑ፡ (i) Universal Declaration of Human Rights 1948; (ii) Human fundamental needs of Manfred Max-Neef [1]; (iii) The Central Human Capabilities of Amartya Sen and Martha Nussbaum; (iv) The cognitive, affective and psychomotor learning taxonomies of Benjamin Bloom and David Krathwohl.

እዘም ናይ ኣነባብራ ክእለታት ዝምህሩ ኣሃዲታት ልዕሊ 250 ዝኹኑ ድልዎታትን ብቕዓትን ካብ ማይግራንትን ስደተኛታትን ዝተኣከቡ እዮም።

ንሳቶም ኣብ ክብሪ ዝሰረቱ ስርዓት ከይኖም ብኹሎም ባህልታት ዝውነኑ እዮም። ከምኡውን ነንሕድሕዶም ዝዘመድን ዝዋስኡን ከይኖም ኣብ ከማት ነጻነት ምርግጽን ጽቡቕ ናብራ ኣብ ምውሳኔን ተራ ኣለዎም።

ኣብዚ ብምምርኮስ፡ተወሳኺ ቅርጺ ብምፍጠር፡ Self Determination Theory(SDT) ተጠቒምና፡ ሓደ ሰብ ትርጉም ዘለዎን ዉሑስን ናብራ ንምክያድ 3 መሰረታውያን ድልዎታት ይህልውዎ።

መምህር ንመጀመርታ ጊዜ ምስ ተመሃራይ ኣብ ዝራኸበሉ፡ ኩነታቶም ምርዳእ ይደሉ። ማይግራንትን ስደተኛታትን ናብ ካልእ ሃገር ክኣትዉ እንከለዉ ብዙሕ ዓይነት ስምዒታት እዮም ዝምከሩ። እቲ ናይ ሂወት

ዕድላቶም ድማ ነዚ ሓድሽ ኩነታት ብኸመይ ከምዝገጥምዎ ወሳኒ ይኸውን። ኣተሓሕዞ መምህር፡ ንዓይነት ናብራኡም፡ትምህርቶም ወይ ተዋሳኪነቶም ኣብቲ ሓድሽ ኮም ብዓቢ ይጸልዎ።

ኣብ ለዕሊ ዝተጠቐሰ ሓሳባት ምስቲ 5 ናይ ትምህርቲ ኣሃዱታት ብከምዚ ይዛመድ፡

ርእሰ ውሳኔ ስነ ሓሳብ	ብቕዓት ነጻ ምኻን	ብቕዓት ኣመራርሓ ሂወት(ውሽጣውን ግዳማውን)	ዝምድና ምፍጣር ብቕዓት
ካሪኩለም፣ ማይግራንትን ስደተኛታትን ከም ዳግመ-ሃነጽቲ	ምክልኻል ሓደጋ	ዘላቂ ናብራ	ናብ ሰብ ቅርበት
		ኣብ ማሕበራዊ ንጥፈታት ምስታፍ	
		ምርዳእ	

ስእሊ ዝምድና ካሪኩለምን ቅርጻ ርእሰ-ግምገማ ብቕዓትን።

አብዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ብምምርካስን ብዝኣከብናዮ መጽናዕትን፡ 3 ሓገዝቲ መሳርሒታት ኣዋዲድና ኣለና። እዚ ድማ ነቶም መምህራን ኣብ ስርሖም ዓቢ ሓገዝ ክኾኖም ተስፋና እዩ። እዞም ዝበልጽዎም መሳርሒታት ድማ፡

- “Self-Determination Assessment Matrix” ዝበሃል ስነ ኣኣምሮኣዊ ድልዎት መምህራን ዝድግፍ እዩ።
- “Inner compass for Adult Educators” ኣብ መጽናዕቲ ዝተመርኮሰ ኮይኑ፡ ኣብ ስፓጃ ብዘለው ብጻትና

ዝተዳለወ እዩ።

- ኣብ መወዳእታ “Radical Inquiry and Adaptive Action” ስተሰምዖ ኮይኑ ካብ “complexity theory” ዝተወስደን ብፍላይ ከኣ “Human Systems Dynamics” እዩ። ምስ “self-determination theory” ተዛሚዱ ድማ ካብ ግጭትን ዘይምርግገእን ምድሓን ሃገዚ ይኸውን።

[1] www.uk.iofc.org/M-R-Rebuilders

[2] Max-Neef, M., Elizalde, A., & Hopenhayn, M. (1992). Development and human needs. *Real-life economics: Understanding wealth creation*, 197-213.

[3] Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.

መሰርሱ ቁ 1 :: ሰሌዳ ግምገማ

እዚ ሰሌዳ`ዚ ኣብ Self-Determination Theory ይምርኮስ። እቲ ናይ ሂወት ኣመራርሓ ብቕዓት ኣብ ውሽጣዊን ግዳማውን ክፍልታት ተመቐሉ ኣሎ።

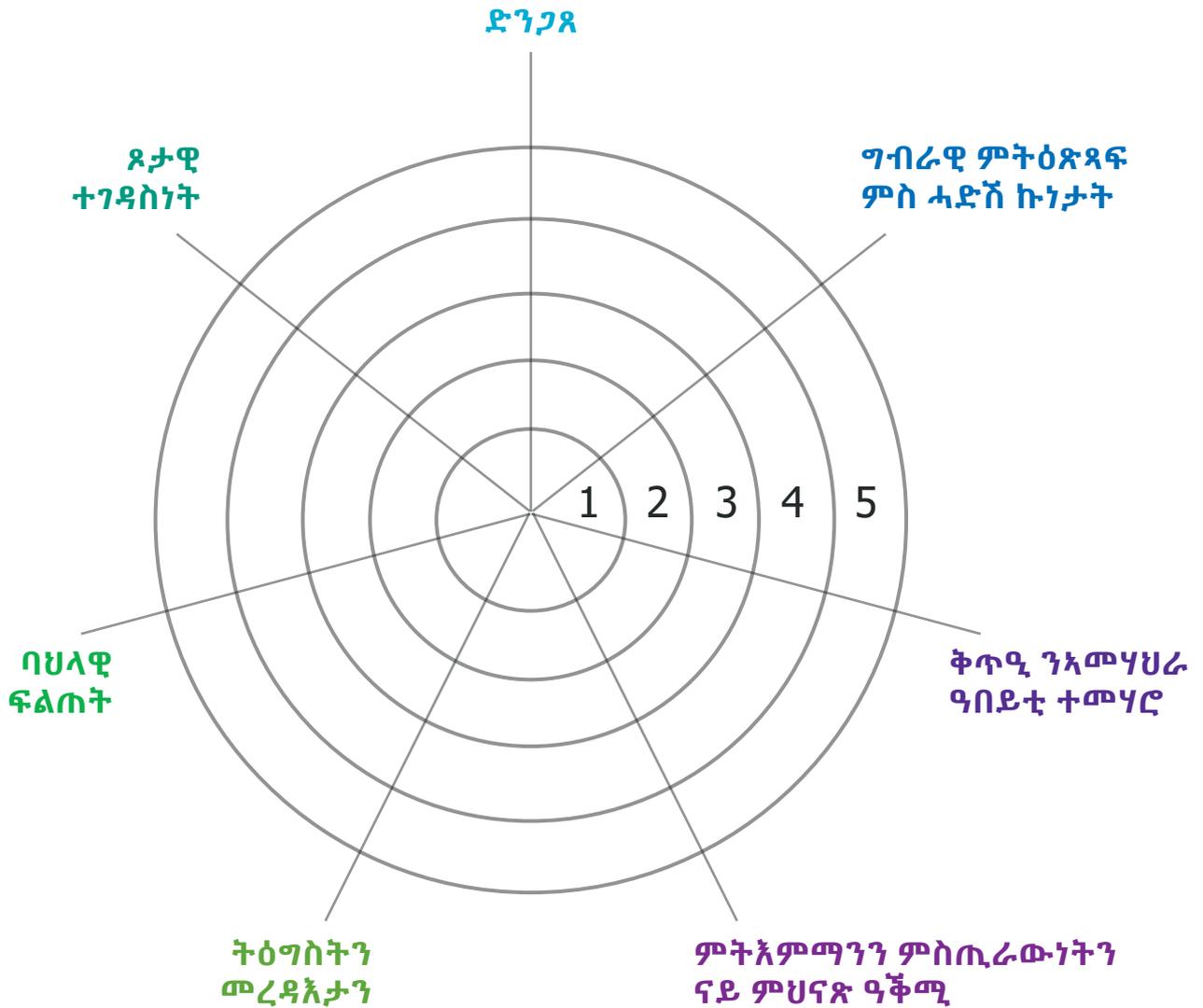
ዝምድናይ ምስ	ብቕዓት ኣመራሓ ሂወት(ውሽጣዊ)	ብቕዓት ኣመራሓ ሂወት(ግዳማዊ)	ብቕዓት ምፍጣር ዝምድና	ብቕዓት ነጻ ምኻን
ነብሰይ	<ul style="list-style-type: none"> ሎሚ ከመይ ይስምዓኒ? ኣብዚ ሕጂ እንታይ ስምዒታት ይመከር ኣለኹ? እቶም ስምዒታት ኣብ ሰውነተይ ብኸመይ ይግለጹ? 	<p>ዕላማታተይ ንምዕዋት ኣበይ ደረጃ ኣለኹ(ውልቃውን ብስርሐይን)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ሎሚ ብዛዕባይ እንታይ ስምዒታት ኣሎኒ? ሎሚ ወይ እዚ ሰሙን`ዚ ወይ እዚ ወርሒ`ዚ ነብሰይ ንምክልኻል እንታይ ገረ ወይ ከኣ እንታይ ክገብር ይግብኣኒ? 	<ul style="list-style-type: none"> ኣገዳሲ ክፍሊ ሂወተይ ዝጸሉ እንታይ ተግባር ክፍጽም ይግብኣኒ? ኣብ ዕላማታተይን ድልዎታተይን ተመርኩሰ ኣብ ቀረባ ጊዜ ዝገበርኩዎ ወይ ዝመደብኩዎ እንታይ ኣሎ? ተገዲይ ዝፍጽም ስራሕ`ከ ኣሎይ?
መሓተተይ/ መሰርሕተይ	<p>ጽቡቕ ናይ ስራሕ ዝምድናይ ንምዕባይ ዝሓገዙኒ ውልቃዊ ጠባያተይ እንታይ ይመስሉ?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ኣብ ናይ ሓባር ስራሕ እንታይ ተራ ተጻዊተ? ምስ መሓተተይ ብግብሩ ክሰርሕ ዝሓገዙኒ ሓያል ጎድኒ ክእለታተይ ኣየኖት እዮም? 	<ul style="list-style-type: none"> መሰርሕተይ ንምሕጋዝ ኣብ ቀረባ ጊዜ እንታይ ተግባረ? ንሳቶም`ከ ንኣይ ንምድጋፍ እንታይ ገሮም? 	<ul style="list-style-type: none"> ኣብ ቀረባ ጊዜ ስራሕ ምስ በርትዓኒ ሓገዝ ዝሓተትኩሉ መዓስ ኔሩ? ብደስታ ንመሰርሕተይ ዝሓገዝኩሉ መዓስ ኔሩ? ምቅቅል ስራሕ ይኹን ክፍፍል ፍረ ስራሕ ንምትግባር ኣየናይ ኣገባብ ንጥቀም?
ተመሃሮ	<ul style="list-style-type: none"> ምስ ዝተዋሰኸኩዎም ተመሃሮ እንታይ ስምዒት ኣሕዲሮም? ንስምዒታቶም ንምግጣም እንታይ ሓገዝ ይፈቀዱም? ንክሕግዞም እንታይ ክገብር ኣሎኒ? 	<ul style="list-style-type: none"> ከም ናይ ቀረባ ትዕዝብተይ ንተመሃሮ ዘጋጥሙ ቀንዲ ብድሆታት እንታይ ይመስሉ? ትምህርቶም ስሉጥ ንኸኸውን እንታይ ክእለታት ይፈልዩም? ኣነኸ ብኸመይ ክሕግዞም ይጽበዩኒ? ንኸድግፎም እንታይ ክገብር ይግባኣኒ? 	<ul style="list-style-type: none"> ምስ ተመሃሮ ክሰርሕ ከለኹ ናይ ምትእምማን ያዋህው ንምፍጣር እንታይ ክሰርሕ ጸኒሐ? ክልእ እንታይ ክገብር ይኸእል? 	<ul style="list-style-type: none"> ተመሃሮ ርእሱ-ተኣማንነትን፡ ስምዒት ዋጋነትን ንኸማዕብሉ ብኸመይ ደገፈዮም? ዕላማታቶም ክሰርዑን፡ ሓልፍነት ትምህርቶም ክወስዱን ብኸመይ ይሕግዞም?

<p>ዝሰርሓሎም ትካላት</p>	<ul style="list-style-type: none"> • አብዚ ሰዓት ዚ ኣእገደስቲ ውልቃዊ ክብርታተይ እንታይ ይመስሉ? • ክብርታት ዝሰርሓሎም ትካላት እንታይ እዮም? • እዞም 2 ክብርታት ብኸመይ ይዘመዱ? 	<p>አብ ህንጻት ሕብረተሰብን ምፍጣር ክኢላን የበርክት ዲዩ? አመሃህራይ ንጠባይ ተመሃሮ ከምዝጸሉ ይፈልጥ ዲዩ?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ብዛዕባ ባህሊ ዝሰርሓሎ ትካል እንታይ ይስመዓኒ? • እቲ ዝሰርሓሎ ትካል ንኸምዕብል እንታይ ናይ ስራሕ ግብረገብነት ኣወፍዩ? 	<ul style="list-style-type: none"> • ብዛዕባ ኣወሳስዳ ውሳኔ ኣብቲ ትካል እንታይ ይርእይቶይ? • ነሰራርሓን ዕላማታትን ትካል ብኸመይ ይጸልዎ? • ናይ ርእሰይ ዕላማታት ዘነጽረሉ ስርሓትን ብነጻ ዘየነጽረሉን እንታይ ኣሎ?
<p>ሕብረተ ሰበይ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ብዛዕባ ጊዜያዊ ጉዳያት ኮመይ እንታይ ይስንዓኒ? • ነዚኣም ጉዳያት: ክብርታተይ ብምጥቃም ብኸመይ ይገጥሞም? 	<ul style="list-style-type: none"> • ኮም ንምዕባይን ማሕበራዊ ጸጋ ንምፍጣርን ብኸመይ ሓጊዞ? • ኣብ ዝተሓላለኸን: በብዓይነቱ ኩነታትን: ቅልጡፍ ለውጥታትን: ዘይርገእነትን ብኸመይ ይገጥሞ? 	<ul style="list-style-type: none"> • ናይ ቀረባ ስርሓይ ምስ ድልዎታት ማይግራንትን ስደተኛታትን ብኸመይ ይዘመድ? • ኣብ ብዝሐ ባህላዊ ክባቢ ንምምባር እንታይ ውልቃዊ ክብርታት ይውንን? 	<p>ሚዛን ውልቃዊ ነጻነተይን ማሕበራዊ ሓላፍነተይን ንምሕላው እንታይ መምርሒታት ይጥቀም?</p>
<p>ማሕበረሰብ ዓለም</p>	<p>ዓለም ለኸዊ ሓልፍነት ንወዲሰብ ንምስካም ዘኸእሉኒ: ውልቃዊ: ናይ ዝሰርሓሎ ትካላት: ናይ ማህበረይ ክብርታት እንታይ እዮም?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ኣብ ዝኸነ ሕብረተሰብ ዝጠቕሙኒ ን ቅቡላት ዝኸኑን ክእለታተይ: ብቕዓታተይ እንታይ ይመስሉ? • ተመሃሮ ዓለም ለኸዊ ማሕበረሰብ ንኸሓይሉ እንታይ ምትብባዕ ገረሎም? • ካልእ ተወሳኺ ኣንታይ ክገብር ይኸእል? 	<ul style="list-style-type: none"> • ኮም ዓለም ለኸዊ ዜጋ: ብዛዕባ መንነተይን ሓላፍነተይን እንታይ ተመሃሮይ ዓለም ለኸዊ ሓላፍነትን ክስከሙን ክንክን ዓለምናን ክትግብሩን እንታይ ኣስኒቐዮም? • ካልእ ተወሳኺ እንታይ ክገብር ይኸእል? 	<ul style="list-style-type: none"> • ባህላዊ/ሃይማኖታዊ ድሕረባይታይ: ስርሓይ: ትምህርተይ: ስድራቤተይ: የዕሩኽተይ: ዝምባሌታተይ ::: ወዘተ ብኸመይ ሰፊሕ ኣረኣኦህ ሂወት ከጥረ ይሕግዙኒ? • ተመሃሮይ ተመሳሳሊ ርእይቶ ሂወት ንኸሕድሩ እንታይ ምትብባዕ ገረሎም? • ካልእ ተወሳኺ እንታይ ክገብር ይኸእል?

ነዚ መስርሕ ዚ ብኸመይ ንጥቀሙሉ::

ነቶም ሕቶታት በብጊዜኡ ኣንብቦም:: ትዕዛብትኻ ድማ መዝግቦ:: ምስ ትኣምኖ መሳርሕትኻ ምስ ትዘራረቡሉ ድማ ዝያዳ ኣድማዒ ይገብሮ::

መሳርሒ 2: ውሽጣዊ ኮምፓስ ንመምህራን

ነዚ መሳርሒ`ዚ ብኸመይ ንጥቀመሉ።

ነዚ መሳርሒ`ዚ ሰሙናዊ ወይ ወርሓዊ እናተጠቐምካ ነፍሲወከፍ ክፋል እናገምገምካ፡ እዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ይምለኹ፡-

1. ብደረጃ 1-5 ብኸመይ ትሰጋ እቲ ስሚዒትካ 1=እዚ ክእለት`ዚ ከምዝውንን ኣይፈልጥን 2=ነዚ ክእለት`ዚ ንምምሕያሽ ድጋፍ የድልዩኒ 3=ሓድሓድ ጊዜ ብዛዕባ ክእለተይ ይተኣማመን 4=መብዝሕትኡ ጊዜ ብዛዕባ ክእለተይ ይተኣማመን 5=እኹል ብቕዓት ሃልዩኒ ካልኣት ክሰብ ምሕጋዝ ይኸይድ።
2. ኣብ ነፍስወከፍ ደረጃ ምልክት ነጥቢ ግበር(1-5)።
3. ከም ናይ ቅድም ትርጉም!!

4. ንነፍስወከፍ ክፍሊ ምምሕያሽ፡ ሓደ ግብራዊ ስጉምቲ ኣመልክት።
5. ከም ቅድም ትርጉም።

ንግዳይ ከምትዝስም? ከምትዝመዓካ ምጽዓር

እዚ ማለትሰብ ሞያውያን ዘለውዎ ቤት/ጽብ ክሰብ ንኩነታት ናይቲ ክልእ ብግቡእ ንምርዳእ፡ ኣብቲ ክልእ ዘለዎ ዓይነት ስምዒት ምእታው። ግን ከኣ`ዶብ` ጥሒስካ ነቲ ስምዒት ዝፈጠረ ጉዳይ ከይወነንካ ዝካየድ። ኣብ እዋን ነፍሰ-ግምገማ ናይ ክልእት ጸር ወይ ሽግር`ዶ ተሰሲሞ ንገዳይ ይወስድ ኢልካ ንነብስኻ ምእታት። እቲ ዝሓሸ ንባዕልኻ እብ ኩነታት ናይቲ ክልእ ኣእቲኻ ብጽሞና ብዘይ ምፍራድ ወይ ኩነታት ክቆጻጸር ብዘይምድላይ ትም ኢሊ ይሰምዕ`ዶ? እቲ ብድሆ ንጉዳይ ክልእት ከም ናትካ ከይወነንካ፡ ግን ብክፍት ልቢ ጽን ኢልካ ምስማዕ`ምበር ባዕላይ ክገብር `ኣነ እፈልጥ ባዕላይ ከወርዮ`የ`ከይበልካ።

ንነብስኻ ሕተት:- ክሰብ ክንደይ እዮ:

- ብዘይምፍራድ ጽን ኢልካ ምስማዕ ወይ ከኣ ኣድላይነት ምቕጽጻር ኩነታት፡ <ነገራት ምስትኽኽል>?
- ኣብ ጫማ ክልእ ሰብ ከንካ መደበምን ርእይቶኦምን ምኽንያታቶምን ንምርዳእ ዝፍትን?
- ዝሀበ መልሲ ብዘየገድሽ ጽን ኢሊ ዝሰምዕ?

ተዓጻጻፊን ለማዲን

ንዝተፈላለዩ ሰባት ትጥቀሞ ሜላ ሓይ ጥራሕ እንተኮይኑ፡ ደረቕ ዘይተዓጻጻፍኢኻ። ከምቲ ትኹረት ኣዲንትና ምስ ዝተፈላለዩ ደረጃ ብርሃን ዝቀያየር፡ መምህር`ውን ካብቲ ህሉው ኩነት እንተተበገሱ ኢዩ ኣድማዕነት ዝህልዎ። እቶም ጉጅለ(ተመሃሮ) ሎሚ ከመይ ኣለዉ? ካብ ትማሊ ጀሚሩ ሓድሽ ዘጋጠመ ነገር ኣሎ`ዶ? ንናይ ሎሚ ትምህርቲኻ ብኸመይ ይጻልዎ?

ንነብስኻ ሕተት:- ክሰብ ክንደይ እዮ:

- ስምዒት ጉጅለ/ውልቀሰብ ቅድመን ድሕረን ርክብ ዝዕዘብ?
- ካብ መዓልቲ ናብ መዓልቲ ዘሎ ለውጢ ኣካይዳ ጉጅለ/ውልቀሰብ ዘስተብህል?
- ውጽኢታዊ ንኸኸውን ኣካይዳ ስርሓይ ዘመዓራሪ?

ኣንድራጎጊ

ብቛንቛ ግሪክ ጥዳጎጂ ቆልዓ ዝማእከሉ ትምህርቲ ክኸውን ከሎ፡ ኣንድራጎጂ ድማ ንዓቕሚ ኣዳም ዝበጽሖ ልዕሊ ዕድሞ ዝማእከሉ ወይ ዝመርሖ ዓይነት ትምህርቲ እዩ። ክልቲኦም ናይ ግሪክ ቛንቛ ቃላት እዮም። ማልኮም ነውለስ(1) ኣብ 6 ንልዕሊ ዕድሞ ክጉስጉሱ ብዝኸእሉ እንተታት ተመርኪሱ ሓይ ኣምር ጀሚሩ።

1. **ክፈልጥ ምድላይ፡** እኹላት ተመሃሮ ንሓይ ነገር ስለምንታይ ከመሃርዎ ከምዘሎዎም ክፈልጡ ኣለዎም።
2. **መሰረት፡** ተመክሮ ምስቲ ጌጋታቱ ንትምህርቲ ንጥፈት መሰረት እዮም ዝህብዎ።
3. **ብዛዕባ ነብሱ ዘለዎ ተረድኦ፡** እኹላት ብዛዕባቲ ክምርሃርዎ ዝወሰኑ ሓላፍነት ክወስዱን ኣብቲ ትልሚን ገምጋምን ዝወሃቡ ትምህርቲ ክሰተፍ ይደሊ።
4. **ድሉውነት፡** እኹል ተመሃራይ ነቲ ምስ ተመክሮታቱን ስርሑን ወይ ከኣ ምስ መዓልታዊ መነባብርኡ ቀጥታዊ ዝምድና ዘለዎ ፍልጠት ክሰንቕ እዩ ዝደሊ።
5. **ምልላይ፡** እኹል ተመሃራይ ብዛዕባ ምፍታሕ ጸገማት ካብ ተራ ትሕዝቶ ክመሃር ይመርጽ።
6. **ምንቕጅሕ፡** እኹል ተመሃራይ ብዛዕባቲ ውሽጣውን ግዳማውን ዘነቓቕሖ ዓይነት ትምህርቲ`ዩ ክመሃር ይፈቱ።

ንነብስኻ ሕተት:- ክሰብ ክንደይ እዮ:

- ንጊዜያዊ ውልቃውን ፕሮፈሽናልን ድልዎታታይ ዘድሊ ነገራት ብምቕራብ ተመሃሮ ዘተባብዕ?
- ተመሃሮ ሕማቕ ይኹን ጽቡቕ ተመክሮኦም ኣብ ትምህርቶም ክጥቀሙ ይገብር?
- መደብ ብምውጻእን ገምጋም ብምክያድን ተመሃሮ ብንቕሓት ትምህርቶም ንምምዕባል ዕድል ዝህቡ?

ዓቕሚ እምነትን ምስጢር ዓቃብነትን ምህናጽ

ማይግራንትን ስይተኛታትን ጽንኩር ኩነታት እዩ ዘጋንፎም። ስለዚ ውልቃዊ ሓበሬታ ኣም ብጥንቃቄ ዘውህብ ምኽንያት ኣለዎም። ብዛዕባቲ ንዓኣቶም ኣዝማይምን ከጋጥሙ ዝኸእሉ ሓይጋታት

[1] Knowles, M. S., Holton III, E. F., & Swanson, R. A. (2014). The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development. Routledge.

ንቕሓት እዮም። ስለዚህ ግድንግድ ሓይል መምህር እኩላት ብዘየሰከፍ ቦታ ስላይ ምፍጠር ዓቕሚ ክህልዎ።። ጥጡሕ ባይታ ዝፍጠር ከኣ፡ ንሓባራዊ ጥቕሚ ተባሂሉ ሕድሕድ ምትእምማንን ኣብ ሞንጎ ተሳተፍትን ምምህራንን እቲ ትምህርቲ ዝኸሰተሉ ቦታን ምትእምማንን ምስ ዝህሉ እዩ። ኣብተን እዚ ትምህርቲ ዝካየደለን ሃገራት ውሽጣዊ ኮነ ግዳማዊ ሓብሬታ ናይዚ ተኣፋፊ ዕማም ብምስጢር ምዕቃብ ፍሉጥ ስነምግባራዊ ቀጥዒ እዩ።

ንባዕልኻ ሕተት፡ ክሳብ ክንደይ እዮ፡

- ምስ ተመሃሮ ክሰርሕ ከለኹ ዶብ ንምኽባር ዘተባብዕ?
- ናተይ ዶብ ምኽባርን፡ ዓቕሚይ ከይጸንቀቕኩ ኣድላይ ደገፍ ዝህብን?
- ኣብ ተነቓፊ ኩነታት ግቡእ መልሲ ዝህብን?

ትዕግስትን ርድኢትን

ፍቕርን ሰላምን ምርድዳእን ዝብሉ ጥንታዊ ብሂል ክብቲ “ሓይሊ ዕምባብ” “Flower Power” ተባሂል ዝፍለጥ ዘበን እዩ። ትዕግስትን ምርዳእን፡ሽሕቲ ፍቕሪ ሰላም ምርድዳእ ዝብሉ ኣምራት ናይቲ ብዘበነ “ሓይሊ ዕምባብ” “Flower Power” ሂፕ ዝፍለጥ እዋን እንተነበረ፡ ዘገት ውጽኢታዊ ኩነታት ትምህርቲ ዝሓዘሉ ኣምራት ኢዮም።ብፍለይ ድማ እቶም ተሳተፍቲ(ተመሃሮ) ርእሱ-ምትእምማን ዝጎድሎም(ሰብ ትሑት ዓቕሚ) ምስ ዝኾኑ፡ ብሕልፊ ከኣ ኣብቲ ዘጸግም ጽንኩር ኩነታት ዝነብሩ እንተኮይኖም ሓይስቲ ኣምራት ተቐቢሎም ናይ ምዕቕር ዓቕሞም ክዳቢ እቲ ልዕሊ ዕድሙ ተመሃራይ ብልቡ፣ ሰላም ዝደሊ። ፍቕሪ ሓይል ቃል ከም ምዃኑ ብኡ መጠን እዮም ተመሃሮ ንትምህርቶም ምስ ዘፍቕረዎ ዝሰልጡም።

ንሱ ድማ ባዕሉ ንመዓልታዊ ሂደቶም ዝህልዎም ኣመለኻኽታ ዝተዘነዩ ክኸውን ዝመርሑም እዩ። ንሓድሽ ኩነታቶም ብግቡእ ክርድኡኩሙን ይሕግዞም።

ንባዕልኻ ሕተት፡ ክሳብ ክንደይ እዮ፡

- ጽቡቕ ሃዋህው ምስ ተመሃሮ ዝፈጥር?
- ተመሃሮ ኣብ ርእሶም ክተኣማመኑ ዘተባብዕ?
- ጸወታን ምዝንጋዕን ዝሓወሰ ኣመሃህራ ዝጥቀም?

ባህላዊ ብልሒ

ባህላዊ ብልሒ ማለት ዝተፈላለዩ ባህልታት ምስ ዘለዎም ተመሃሮ ተዛሚድካ ስራሕካ ብብቕዓት ምስ ተሰላስል እዩ ክበሃል ይከኣል። ኣብ ሞንጎቶም ተመሃሮ ዝንቡዕ ድሑር ባህላዊ ኣመለኻኽታ ክህሉ ይኸእል እዩ። ኣኳ ድኣ መምህራን ንባህላዊ ፍልልያት ከም ሓይ መበራብሪ ረቛሒ ትምህርቲ እዮም ዝጥቀሙሉ። ንቕልዑ ምምሃር ጥራሕ ዘይኮነ እንታይ ደኣ ነቶም ነናቶም ፍሉይ ህለወ ዘለዎም ፍሉይት ውልቀሰባት ኣብቲ ክፍሊ መምሃሪ ባይታ ተፈጢሩሎምስ ሓሳባቶም ብነጻ እናገለጹ ሕድሕዶም ብምድንናቕ ብሓባር ክፈልጡን እውን እዩ። ኣብ ግቡእ ኩነታት ዝተፈላለዩ ባህልታት ንዝለዓለ ፍልጠት ዘተባብዑ ተበግሶ እዮም ዝኾኑ።

ንነብስኻ ሕተት፡ ክሳብ ክንደይ እዮ፡

- ተመሃሮ ጌጋ ኣረዳድኣም ክብድሁ ዘተባብዕ?
- ብዙሕነት ኣብ ጥቕሚ ትምህርቲ ዘውዕል?
- ጌጋ ኣረኣእያይ ዝብድህን፡ ብዙሕነትኩሙን ከም ኣወንታ ዝርእዮ?

ጸታዊ ጥንቃቕ

ጸታዊ ጥንቃቕ ክበሃል ከሎ ፡ ብዛዕባ ዕላማን ኣተኣላልያን ባህላውን ማሕበሪ ሰብኣውን ጸቕጥታት ዘስዕብዎ ንደቂኣንስትዮ ኣብ ዝተፈላለዩ ውልቃውን ሓባራውን ጽፍሒታት ሂወት ዘግልፈን ዘቆናጽብን ረቛሒታት፣ ዝምልከት። ቀንዲ ትኩረት ዝግበረሉ ድማ ሰብኡት ስልጣኖምን ሓይልን ተጠቐሞም ከምኡኩሙን እቲ ስርዓት ብኣውርኡ ንሚናን ስንጣንን ዕድላት ደኢኣንስትዮ ዘነኣእስን ተስፋ ዘቕርጽን ተባዕታይ ይጠቅስ።

ንነብስኻ ሕተት፡ ክሳብ ክንደይ እዮ፡

- ጸታዊ እካይዳ ተመሃሮ ዝዕዘብ?
- ተመሃሮ ጌጋ ጸታዊ ኣመለኻኽቶኣም ፈሊጦም ከም ዝብድህዎ ዝገብር?
- ናይ ባዕላይ ጌጋ ጸታዊ ርእይቶታት ይዕዘብን ይብድህን?

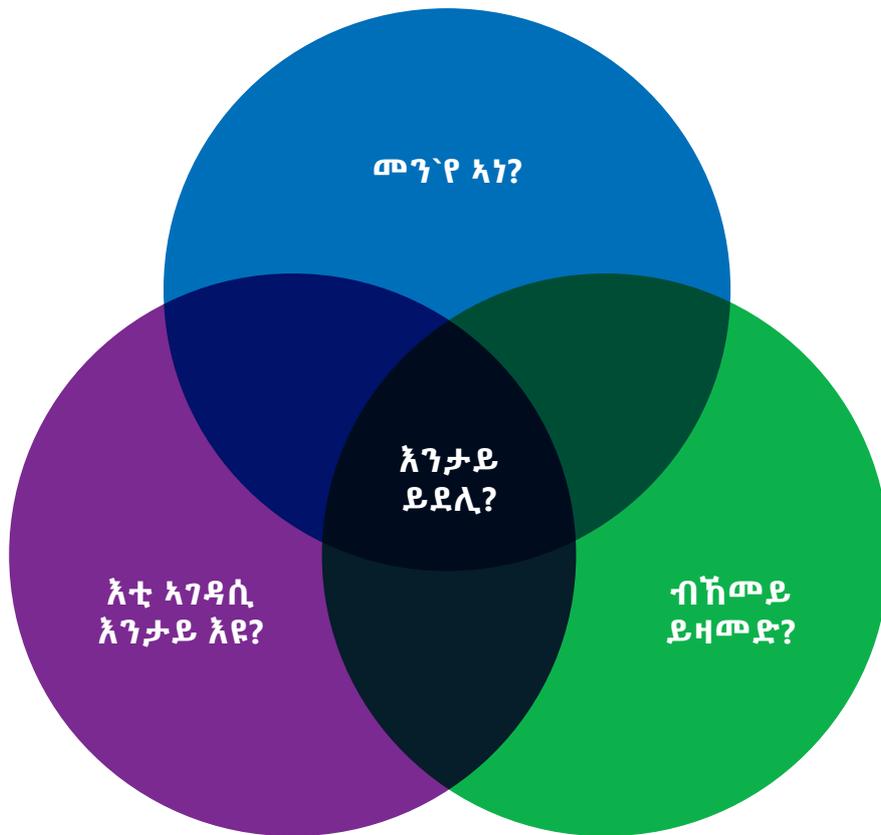

መሰረዱ 3. ካብ ዝተሓለለኽ ኩነታት ትምህርቲ ምቕሳም

ኣብ ሳይንስ ሕልኽልኽ ዝተገብረ መጽናዕቲ፡ ንዝተፈለለዩ ኣካላት ጠባዮም ንምትንባይ ዘጸግሙ ከም በዓል ማሕበራትን እኩባት ሰባትን የጠቓልል። ኣብ ናብራና ዘጋጥሙ መገድታት ኣብ ምሕባር ይሕግዝ ይኸውን። ኣብዚ 3ይ መሰረዱ ካብComplexity Science ብፍላይ ድማ Radical Inquiry ን Adaptive Action ዝበሃል ኣገባብ

ኢና ሓሳባት ንወስድ።

እዚ ኣብ ታሕቲ ዝርአ መግለጺ፡ ካብ Human Systems Dynamics [2] ዝተወሰደ ኮይኑ ብፍቓድ ሓንቲ ካብቶም ጸሓፍቲ 'ግለንዳ ኢያንግ' እዩ።

RADICAL INQUIRY (ሓድሽ ኣመራምራ)

እዚ ማለት ናይ ዳግመ ምርኣይን ዳህሳሳን ኣገባብ ኮይኑ፡ ንጹር ኣረኣጲያ ንምምዕባል ይሕግዝ። ካብዚ ስዒቡ ምስ ካልኣትን ከባቢኣን ትገብሮ ምውሳኔ መገዲ ይኸፍተልካ።

እዚ ኣገባብ'ዚ ዘምጽኦ ጥቕሚ፡

- እቲ ትደልዮ ትልምታት ክትርዳእ ይሕግዝ።
- ኣገደስቲ ቅድመ ኩነት ንምልላይ ይሕግዝ።
- ንውሳኔ ዝሕግዙ ቀለልቲ ሕግታት ንምምዕባል የኸእለካ።

ነዚ ኣገባብ ምጥቃም፡ ንጹር ጠመተን ጠቕመታ ቛንቛን ኣማዕቢሉ፡ ኣብ ምትግባርን ውሳኔን ትደልዮ መገዲ ይሕግዝ። ብተወሳኺ ውልቃዊ ወይ ጉጅለዊ ሓላፍነት ንውጽኢትን ፍርድምነትን ዝሕግዝ እዩ።

[2] www.hsdinstitute.org

ነዚ አመራር ላይ ብኸመይ ትጥቀሙሉ

ከም እምነትና እዚ መሰረታዊ ምስ Self-Determination Theory. ዝመሰሰል እዩ። መንገድ ኣነ? እቲ ኣገዳሲ ነገር እንታይ እዩ? ዝምድናይ ብኸመይ የካይዶ? እዚ ድማ ናብ ምንታይ ይትርጎም እንተተባህለ፡ ናብ ነጻነት፡ ሂወት፡ ብቕዓት ዝምድና ይኸውን። እዚ ከኣ 4ይ ሕቶ የልዕል(እንታይ እዩ ድልየተይ?)። እዚ ኸኣ መምህር ስርሑ ክምርምር ይጋብዝ። ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መንቀልቲ translated, Patterson and Wickstrom [1] ን Stewart and Patterson [2] ኢዮም።

1. “መንገድ ኣነ?” (ስርሓይ እንታይ እዩ? ኣብቲ ትካል ናተይን ናይ ተመሃሮን ቀንዲ ስራሕ እንታይ እዩ? ከም መምህር ተራይ እንታይ እዩ? ካብ ሕድሕድ ንመሃር፡ ድ? ተራና ኣብ ሕብረተሰብ እንታይ እዩ?
2. “ኣገዳሲ ነገር እንታይ እዩ?” (ተመሃሮ ነብሶም ከማዕብሉ ይደልዩ ድዮም? ኣብ ትምህርቶም ጥራሕ ድዮም ዘተኩሩ ወይስ ህይወቶም ኣብ ውሽጢ ማሕበረሰብ? ኣብ ነጻነታዎም ምውሳኔ ድዮም ዝመርጹ ወይስ ሕጊ ምክታል? ህንጡያት ድዮም ወይስ

- ፈተና ንምሕላፍ?)።
3. “ብኸመይ ዝምድና ይፈጥር?” ሓቢርና ንትቀመሎም ቅርጽታት፡ ኣኼባታት ሰነዳት ወይ መሰረታዊታት እንታይ ይመስሉ? ርክብና ኣብ ክፍሊ ይኹን ኣብ ቤት/ት ከመይ እዩ? እቲ ንደልዮ ዕለማ ይወቅዕዶ? ተመሃሮ ዕለምኡም ኸወቕዑ እንታይ ክገብር ኣሎኒ? ተመሃሮ ንስርሓይ እንታይ ግብረ-መልሲ ይህብሉ?
4. “ኣነ ድልየተይ እንታይ እዩ?” ብዛዕባ ተራኸን ቀዳምነታትን መገድታት ምውሳኔን ምስ ሓሰብኩ፡ እንታይ ከምዝልወጥ ሕሰብኩ። ማለት ናትካ ተራ፡ ንኣኽ ዝያዳ ኣገዳስነት ዘለዎ(ቀዳምነት) ወይ ከኣ ብኸመይ ትወሳኒ(አመሃህራ ፕላን፡ ዕዮ ገዛ ወዘተ Patterson and Wickstrom [1]] ካብ 2/3 ነገራት ንላዕሊ ምግዳስ ከምዘየድሊ ይእምቱ። ከምቲ ናቶም ሓሳባት ኣብ ዝተሓላለኹ ኩነታት ኣብ ሓይ ነገር ለውጢ ምስዝግበር ንብዙሕ ካልእ ለውጢ ምክንያት እዩ ዝኸውን።
5. ሓይ ወይ ክልተ ቅልል ዝበሉ ስጉምታት ወሲድካ ሓድሽ ንምፍጣር ፈትን።

¹ Patterson, L., & Wickstrom, C. (2017). *How Much Support Is Enough? 3 Tools Help Us Know When to Step In and When to Back Off. Learning Professional, 38(1), 48-53*

² Stewart, M. A., & Patterson, L. (2016). *Authentic engagement or just “playing school”? Emergence: Complexity & Organization, 18.*

ግብረዊ ምትዕጽዳፍ[1]

አብዚ ጉዳይ`ዚ 3 ሕቶታት ከተለዕል ይከኣል። ``እንታይ?`` እንተልካ ሓደ ዓይነት ምውሳኔን አብ ውሳኔ ንኸትበጽሕን ይሕግዘካ። ``እሞኸ?`` እንተልካ ድማ እቶም አገባባት ትርጉም ይህልዎም። ``ሕጂኸ ናበይ?`` ኢልካ ምስ ትሓትት፡ ነብስኻ ንኸትልውጥ፡ ንመሳርሕትኻ ድማ ናብ ዝዓበዩ ብቕዓትን ዓወትን ቀጻልነትን ይመርሕ። ነስወከፍ ኩነትን ዕድልን ብምጥቃም እንታይ ከም ትመሃር ክትፈልጥ ይሕግዝ። አብ ዝተሓለለኻ ዓለም ተመራመርካ እዩ ንቕድሚት ክድፋእ ዝከኣል።

እንታይ?

አብ ምርምር ምስ ተድህብ፡ እንታይ ከምትርኢ ትርጉም ትውስን፡ ዝሕግዝ ሓበሬታ ክትእክብ የኸእለካ። ክትቆጻጸሮ ወይ ክትንብዮ ዘይትኸእል ኩነታት አብ ዘጋጥም፡ ቅኑዕ ሕቶታት ምስ ትሓትት ንዝበለጸ ተጻዋርነትን ቀጻልነትን ምርጫታት ትረክብ።

እሞኸ?

ካብ ከባቢኻ ሓበሬታ ኣኪብካ፡ ውሳኔ ክትወስድ ይሕግዘካ። ምስ ትመራመር፡ ንጹር ኣረኣእያን ክፉት ሓንጎልን ክህልወካ ይሕግዝ።

- ፍርዲ ምሃብ ናብ ህንጡይነት ትልውጥ
- ዘይምስምማዕ ናብ ሓባራዊ ዳህሳስ ትልውጥ
- ተኸላኸላይ ካብ ምኻን ናብ ርእሱ-ምርኣይ ትልውጥ
- ግምታት ናብ ሕቶታት ትልውጥ

ሕጂኸ ናበይ?

አብ ምርምር ምስ ተድህብ፡ ዓለም ንምርኣይን ንምርዳእን ንምጽላውን ይሕግዘካ። ማለት፡

- ክትምልሽ ዘይትኸእል ሕቶታት ትሓትት።
 - ንዘይሰማሙዎኹን ሰባት ንምርድኦም ትፍትን፡
 - ``እዚ ምስ ዝኸውን`` ዝብል ሕቶ ኣልዒልካ ዘጋጥሙ ሳዕቤናት ትርዳእ
- አብ ዘይንጹርነት ምዕጋብ።
 - ሰባት ናብ ዝርርብ ዓዲምካ ብሓባር ሞልሲ ንምርካብ ምፍታን፡
 - ሰባት እንታይ ከምዝረኣዮም ሓትትካ፡ ሓሳባቶም ብዕምቕት ምድማጽ
- ንሓድሽ ትምህርቲ ቁሩብ ምኻንን ምድህሳሱን።
 - ካልኣት ክምህሩኻ ምሕታት፡
- ውልቃዊ ምንቅስቃስካ ብዓይኒ ምርምር ምርኣይ።
 - ጽልዋኽ አብ ካልኣት ሓትትካ ፍለጥ፡
 - ካልኣት እንታይ ከምዝደልዩ ብክፉት ልቢ ምፍላጥ

ነዚ ግብረ`ዚ ብኸመይ ትጥቀመሉ

ተደጋጋሚ ግርጫት ወይ ሽግር ምስ ዘጋጥመካ እዞም ዝስዕቡ አገባባት ተጠቐም።

1. ``እንታይ?`` ኢልካ ሕተት። ማለት ``ብዘዕባ ኩነታተይ እንታይ ይዕዘብ?`` አብ ጠባይካ ወይ ጠባይ ካልኣት ለውጢ ንምዕዘብ ንንውሕ ዝበለ ጊዜ ምዝገብ ሓዝ።
2. ``እሞኸ?`` ኢልካ ሕተት። ``እንታይ ማለት እዩ? ንዝብል ሕቶ ተዓጻጻፍነት ተጠቐም። ፍርዲ ካብ ምሃብ ናብ ህንጡይነት

ኣድህብ። ካብ ምግርጫው ናብ ሓባራዊ ዳህሳሳ ኣዘንብል። ካብ ድርቅና ናብ ነብሰ-ምርኣይ ኣድህብ። ብግምት ካብ ምጉዓዝ ናብ ሕቶታት ኣድህብ። እዚ እናገበርካ ንነዊሕ ጊዜ ትዕዘብቲ ኣካይድ። ኣረኣእያኻ ከመይ ይምዕብል?

3. ``ሕጂኸ ናበይ?`` ኢልካ ሕተት። ``አብ ኩነታተይ እንታይ ስጉምቲ ምውሳኔ የድልየኒ?`` አብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ ሓሳባት ኣብ ግብረ ከተውዕሎም ፈትን።

[1] www.hsdiinstitute.org

ነዘም መሳርሒታት ብኸመይ ንጥቀመሎም

እዘም ዝበልጥዎም መሳርሒታት ቅልል ዝበሉ እንተመሰሉ፡ ንመምህራን ስርሖም ንምምሕያሽ ዝሕግዙ እዮም። ኣየናይ ብዝበለጸ ከም ዝጠቕመካ ንምፍላጥ ቕልል ዝበለ ሓሳብ ኣሎ። (ዝኾነ መሳርሒ ክትመርጽ ከምትኸእል ርዳእ ኮይኑ፡ እቲ ዝበሃል ዘሎ፡ ኣበይ ከምትጅምር ምስ ዝጥፍኣካ ሓጋዚ ይኸውን)።

መሳርሒ ቁ 1 (ኣገባብ ርእሰ-ግምገማ) ነቶም ኣብ ስሩዕ ትካል ዘገልግሉ ኮይኑ ብፍሉጥ ካሪኩሉም ዝኸይድ እዩ። መምህር ኮንካ ኩሉመዳያዊ ስራሕካ ምሕሳብ ይድሊ፡ ማለት ርክብካ ምስ ተመሃሮ፡ መሳርሒትኻ፡ትሰርሓሉ ትካል፡ማሕበረ ሰብ ይጠቓልል። እዚ መሳርሒ ከ ንገዚፍ ርእሰ-ግምገማ ሓደ ወይ ክልተ ጊዜ ኣብ ዓመት ክንጥቀመሉ ይግባእ (ንኣብነት ኣብ መወዳእታ ተርም)

መሳርሒ ቁ 2 (ውሽጣዊ ኮምፓስ ንመምህራን) ኣብ ዝምድና ምስ ተመሃሮን ኣብ ክፍልን ዝካየድ ነገራትን ዝጠመተ እዩ። ከምኡ'ውን ምስ ስደተኛታትን ማይግራንትን ከም ኣሰልጠንቲ፡ ሓገዝቲ ኮይኖም ዝሰርሑ ጠቓምነት ኣለዎ። ኣብ ክንዲ "ተመሃሮ"፡ "ክፍሊ" ወይ "ጉጅለ"፡ "ምስቲ ዝሰርሓሉ ሰብ" ወይ "ኩነታቱ/ኩነታታ" ኢልካ

ክዝረብ ይከኣል። እዚ መሳርሒ ከ ሰሙናዊ ወይ ወርሓዊ ክንጥቀመሉ ይከኣል

መሳርሒ ቁ 3 (ካብ ዝተሓለልኹ ኩነታት፡ ሓድሽ ኣመራምራ፡ ግብራዊ ምትዕጽዳፍ ትምህርቲ ምቕሳም) እዚ መሳርሒ ከ ኣብ ክልቲኡ ወገን ክስርሓሉ ይከኣል። ብፍላይ ኣብ ዘይርገእ ወይ ግጭት ዘለዎ ኩነታት ጠቓምነት ይህልዎ። ሓድሓደ ጊዜ ግብረ መልሲ ዘድልዮ ኮይኑ ምስ ካልኣት ምውሳኔ ይድልዮ። እቲ ብቐዳምነት ዝድለ ግን መምህር ነብሱ-ፍተሻን ትዕዛብታትን ክገብር ይድልዮ። እዚ መሳርሒ ከ ክከም ኣድላይነቱ ንጥቀመሉ፡ ማለት ኣሸጋሪ ወይ ተጋራጭዊ ኩነት ምስ ዘጋጥም

ነዘም ዝተጠቕሱ መሳርሒታት ኣየኖት ከምዝጠቕሙኻ ንምልላይ ፈተና ከተካይድ ትዕይም። ፈጣሪዊ መገዲ ድማ ተኸተል። እቲ ትኸተሎ ሕግታት ምስ ነብስኻ ቅኑዕ ምዃን፡ ንነብስኻ ሕያዎይ ምዃን፡ ዝኾነ ተመክሮ ከም ትምህርቲ ምውሳኔ፡ መደያይቦ ደረጃ ንኣኻን ንመሳርሒትኻን ምዃን ምፍላጥ ይድሊ።

ኪኖ ዝኾነ መሳርሒ ዝህሉ ኣገዳሲ ትምህርቲ ንመምህራን

መምህር ቀንዲ ማዕጻ ከፋቲ ሓድሽ ነገር ንማይግራንትን ስደተኛታትን እዩ። ንቋንቋን ሓበረታን ጥራሕ ዝምልከት ዘይኮነ እንኮላይ ንባህልን ጠባይን ካልእ ዘይስፋዕ ነገራትውን ይሕውስ። መምህር ንባዕሉ/ላ ማይግራንት ስለዝነበረ :ኣብነታዊ ተራ ይህልዎ።

ኣብ ዝሓለፈ ዓንቀጻት ገለ ጠቕምቲ ኣገባባት ወይ መሳርሒታት ገሊጽና ኔርና። እቲ ቀንዲ መሳርሒ ግን መምህር እዩ። እቲ ተመሃራይ ኣቐዲሙ ዝራኸቦውን መምህር እዩ።

መምህር እምብዛ ብቐዕኻ እንተኾነ። ብድንጋጽ ዓይኒ እንተ ዘይሰራሑ። ክምህር ጥራሕ እዩ ዝኸእል። ንተነቀፍቲ ሰባት ክም ስደተኛታትን ማይግራንትን ግን ትርጉም ዘለዎ ትምህርቲ ኣድላይ ኮይኑ። ማእከል ናይቲ ትምህርቲ ደቁሰባት ክኾኑ ይግባእ።

መምህር ምስቲ ጉጅለ ክምዕብል ኣለዎ። እቶም ዝተጠቓሱ መሳርሒታት ድማ ክሕግዙ ይኸእሉ። ንኣብነት ጥራሕ ዝተቐመጡ ኮይኖም። መምህር ብዝዓመቕ ኣገባብ ካልእ ተወሳኺ መሳርሒታት ክጥቀም ይኸእል።

ኣብቲ ዝግበር ርክብ ምክብባር ኣድላይ እዩ። ብብዙሕ ቃንዝን ቀቢጹ ተስፋን ዝሓለፈ ሰባት ብኸመይ ትራኽቦም ኣገዳሲ እዩ። ሓደ መገዲ ነዚ ንምግጥም ከኣ ዕላል እዩ። ዕላል ብምኽፋት ሰባት ተበግሶ ንኸወስዱ ዩተባብዖም። ብኸምዚ ኹኣ ናይ ምሉእ ሂወትካ ትምህርቲ ክጅመር ይከኣል!

REFERENCES AND LINKS

GENERAL REFERENCES

Mulder M. (2017) Competence and the Alignment of Education and Work. In: Mulder M. (eds) *Competence-based Vocational and Professional Education. Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects*, vol 23. Springer, Cham. pp 229-251.

https://doi.org/10.1007/978-3-319-41713-4_11

Wesselink R., Biemans H., Gulikers J., Mulder M. (2017). Models and Principles for Designing Competence-based Curricula, Teaching, Learning and Assessment. In: Mulder M. (eds) *Competence-based Vocational and Professional Education*. Technical and Vocational Education and Training: Issues, Concerns and Prospects, vol 23. Springer, Cham. pp 533-553.

DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-319-41713-4_25

BY PARTNERS' COUNTRY

Sweden

Knowles, M. S., Holton III, E. F., & Swanson, R. A. (2014). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development*. 8th Ed. Routledge. London.

Patterson, L., & Wickstrom, C. (2017). *How Much Support Is Enough? 3 Tools Help Us Know When to Step In and When to Back Off*. Learning Professional, 38(1), pp.48-53

Stewart, M. A., & Patterson, L. (2016). *Authentic engagement or just "playing school"?*. Emergence: Complexity & Organization, p.18.

Van den Broeck, A., Vansteenkiste, M., De Witte, H., Soenens, B., & Lens, W. (2010). Capturing autonomy, competence and relatedness at work: Construction and initial validation of the Work-related Basic Need Satisfaction scale. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 83(4), pp. 981-1002.

Spain

International Association of Social Educators (2005). *Marco Conceptual de las Competencias del Educador Social*. [Online] Available at: http://www.eduso.net/res/pdf/13/compe_res_13.pdf

International Association of Social Educators
<http://aieji.net/>

Progestion blog: Contextualising the adult educator competences
<https://blogextranjeriaprogestion.org/>

National Agency for Quality Assessment and Accreditation of Spain, ANECA (Spanish initials) <http://www.aneca.es/Programas-de-evaluacion/DOCENTIA>

<https://blogextranjeriaprogestion.org/2017/06/06/dictamente-ue-sobre-educacion-y-competitividad/>

<https://blogextranjeriaprogestion.org/2018/02/21/actualizacion-manual-ccse-2018-enero-2018/>

<http://www.aneca.es/Programas-de-evaluacion/DOCENTIA/Documentacion-del-programa>

<http://www.aneca.es/Programas-de-evaluacion/DOCENTIA/Consecuencias-de-la-certificacion-del-modelo-DOCENTIA>

<http://www.aneca.es/Programas-de-evaluacion/PEP/Documentos-de-ayuda>

Turkey

Celik, S. (2011). Characteristics and Competencies for Teacher Educators: Addressing the Need for Improved Professional Standards in Turkey. *Australian Journal of Teacher Education*, 36(4). [online] Available at: <http://dx.doi.org/10.14221/ajte.2011v36n4.3>

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. (2017). Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Ankara [online] Available at: <http://oygm.meb.gov.tr/>

TEDP. Temel Eğitime Destek Projesi (2006) "Öğretmen Eğitime Bileşeni" Ankara.

Millî Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme Ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (2006). Temel Eğitime Destek Projesi "Öğretmen Eğitimi Bileşeni", Ankara.

United Kingdom

Adult educators' curriculum 'Migrants and Refugees as Re-Builders':

Initiatives of Change, UK Erasmus+ partnership (2017). Curriculum for Adult Educators 'Migrants and Refugees as Re-Builders' [online] <http://uk.iofc.org/M-R-Rebuilders>

National Vocational Qualification - UK

The NVQ is a work based qualification which recognises the skills and knowledge a person needs to do a job. The candidate needs to demonstrate and prove their competency in their chosen role or career path.

<https://www.vocationaltraining.org.uk/nvq-overview>

<https://www.gov.uk/what-different-qualification-levels-mean>

<https://nationalcareersservice.direct.gov.uk/>

REFERENCES AND LINKS

Skills development Scotland
<https://www.myworldofwork.co.uk/>

Careers Wales
<http://www.careerswales.com/en/>

Northern Ireland Direct
<https://www.nidirect.gov.uk/campaigns/careers>

Professional competences for teachers on Social and Solidarity Economy:

Meredith, M. & Quiroz-Nino, C (Coords), Arando, S., Coelho, L.S., Silva, M.F. & Villafuerte Pezo, A.M. (2015). Professional Competences. In Meredith. M. & Quiroz Nino, C (Coords.) Enhancing studies and practice of the social and solidarity economy. York, York St John Erasmus Social and Solidarity Economy Consortium. [Online]
<https://www.yorks.ac.uk/socialeconomy/handbook/chapter-4---professional-competences/>

ንስልጠና በዚ ዝስዕብ ርኽቡና።

UK: catalina.quiroz@iofc.org
Turkey: emel.topcu@hku.edu.tr
Sweden: ake@kistafolkhogskola.se
Spain: info@progestion.org

እዚ ማሕበራዊ ሓባሪ ንተኻፋልነትን አኮኖሚያዊ ውህደትን ጽሑፍ፣ ብቛንቛታት እንግሊዝ፣ ቱርኪ፣ ሸዊደን፣ ስፓኛ፣ ሶማል፣ ትግርኛ ክንበብ ይከኣል።

በተወሳኺ ብብረይል እንግሊዝ ክንበብ ይከኣል።
www.uk.iofc.org/M-R-Rebuilders

